

Ciències Psicosocials

2015/2016

Codi: 101808

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500891 Infermeria	FB	1	1

Professor de contacte

Nom: Albert Fernández Teruel

Correu electrònic: Albert.Fernandez.Teruel@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Rafael Torrubia Beltri

Lydia Giménez Llorc

Sira Diaz Moran

Joan Taberner Viera

Prerequisits

No hi han.

Objectius

L'assignatura "Ciències Psicosocials" s'imparteix a primer curs del Grau de Infermeria.

L'objectiu general de l'assignatura és proporcionar a l'alumne les bases socials de la conducta humana, recolzades en coneixements neurobiològics, així com coneixements bàsics entre psicologia i salut que li permetin establir i mantenir una bona relació amb els pacients, familiars/cuidadors i altres professionals.

Tots aquests objectius han de contribuir a que l'alumne assoleixi un bagatge de competències que han de possibilitar una millor comprensió de la conducta dels usuaris dels sistemes de salut, de la pròpia conducta i de la interacció professional de la salut-usuari.

Competències

- Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva
- Demostrar que es comprèn el comportament interactiu de la persona en funció del gènere, el grup o la comunitat, dins del seu context social i multicultural.
- "Demostrar que es comprenen, sense prejudicis, les persones: considerar-ne els aspectes físics, psicològics i socials, com a individus autònoms i independents; assegurar que es respectin les seves opinions, creences i valors, i garantir el dret a la intimitat, a través de la confidencialitat i el secret professional."
- Establir una comunicació eficaç amb pacients, família, grups socials i companys, i fomentar l'educació per a la salut.
- Expressar-se de manera fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant oralment com per escrit.

- Plantejar solucions als problemes de salut i malaltia de les persones, les famílies i la comunitat aplicant la relació terapèutica seguint el mètode científic del procés infermer.
- Reconèixer i afrontar els canvis amb facilitat
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Adequar la comunicació als diferents interlocutors.
2. Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva.
3. Descriure i explicar quins són els drets de les persones a ser respectades en les seves creences i la seva intimitat.
4. Enumerar i explicar quales són les característiques que demostren l'existència d'una comunicació eficaç i efectiva que afavoreixi l'educació per a la salut.
5. Enumerar i identificar quines són les característiques físiques, psicològiques i socials que defineixen la maduresa de la persona com a ésser independent i autònom.
6. Expressar-se de manera fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant oralment com per escrit.
7. Identificar els components psicosocials dels individus així com els valors i les creences que els identifiquen com a persones autònomes i independents, al llarg del seu cicle vital.
8. Identificar i explicar quines són les conductes que defineixen el comportament interactiu de la persona segons el gènere, el grup i la comunitat.
9. Identificar les bases teòriques i les fases de la relació terapèutica.
10. Identificar les característiques d'una comunicació eficaç
11. Reconèixer i afrontar els canvis amb facilitat
12. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

TEMARI TEÒRIC

Professorat: Dr. **Albert Fernández Teruel**

Dr. Joan Taberner Viera

Dra. Sira Díaz Morán

Dr. Lydia Giménez Llort

Bloc 1: BASES SOCIALS DE LA CONDUCTA

0. Introducció

Infermeria, Medicina i Psicologia. Rols professionals, disciplines i jerarquies en la cura i l'atenció als pacients. Gent sana, gent malalta i sanitaris: de la beneficència a la ciència. Conflictes gremials i col.laboració intergrupal. Les trampes biopsicosocials en l'aproximació a la conducta humana. El cervell social.

1. Relacions socials

L'estudi de les relacions socials en el laboratori: la situació social mínima, el "dilema del presoner". Els conflictes socials: les causes més habituals, els mecanismes per a solucionar-los, els errors habituals en la solució de conflictes. La conducta altruista: els models explicatius. Quan ajudem? Qui ajuda? A qui ajudem?

2. Conducta agressiva

Concepte. Tipus d'agressió. Desenvolupament de la conducta agressiva. Mecanismes d'aprenentatge. Facilitadors i inhibidors de la conducta agressiva. Biologia de l'agressió. Natura i cultura. Personalitats agressives i antisocials: aspectes clínics més rellevants. La conducta agressiva en la pràctica mèdica: detecció de variables de risc, prevenció.

3. Atracció, amor i conducta sexual

Atracció interpersonal: principi bàsic. Les variables que influeixen en l'atracció interpersonal: la proximitat, l'atractiu físic, la semblança. Amor passional i amor de company. Conducta sexual: seqüència de desenvolupament. La resposta sexual humana. Varietats de l'experiència sexual. Les alteracions de la conducta sexual.

4. Actituds

Concepte. Components de les actituds: cognició, emoció i tendència de resposta. Opinions, actituds i ideologia. Actituds i conducta. Mesura de les actituds. La persuasió i el canvi d'actituds. Les actituds en l'àmbit de la salut i en la pràctica mèdica. Les tècniques de persuasió en la modificació de les actituds i les conductes dels pacients.

5. Creences socials

Sabem perquè fem allò que fem? La interpretació de la realitat i el record: les creences i les expectatives. Sobreestimació de la precisió dels nostres judicis. La informació rellevant i la irrellevant en la presa de decisions. La il·lusió de correlació i la il·lusió de control. Les nostres creences poden fer-se realitat. Les creences en els pacients i en els professionals de la salut.

6. Explicació de la conducta

Explicació de la conducta dels altres: l'error fonamental d'atribució. Explicació i predicció de la pròpia conducta: el biaix d'autolloança. Fenòmens vinculats amb l'autopercepció: efecte "còctel", il·lusió d'invulnerabilitat, el fals consens. Autoeficàcia, autoestima i *locus* de control. L'error fonamental d'atribució i el biaix d'autolloança en els problemes de salut i en la pràctica mèdica.

7. Influència social

Cultura i comportament social. Normes socials, rols i conducta. La influència mútua entre els individus. La pressió social i els fenòmens de conformitat i obediència. Diferències en vulnerabilitat a la influència social. Influència grupal i comportament: tipus. El poder de l'individu i el poder de la situació en la conducta de les persones. Influència social, salut i malaltia.

Bloc 2: PSICOLOGIA I SALUT

8. La comunicació professional de la salut-pacient

Les dimensions de la pràctica mèdica. El context de la relació professional de la salut-pacient. La conducta del professional de la salut i les seves repercussions en la relació amb el pacient. L'entrevista clínica. El compliment d'instruccions. Com donar males notícies.

9. Estrès, salut i malaltia

Concepte. Estrès agut *versus* crònic. Controlabilitat i predictibilitat. Sistemes fisiològics activats en la resposta d'estrès i mecanismes de control neural. Estrès i sistema immunitari. Estratègies d'afrontament a l'estrès. Les conseqüències de l'estrès: alteracions fisiològiques i metabòliques, alteracions psicopatològiques, alteracions cognitives. Factors protectors. Vulnerabilitat.

10. Comportament i salut

Hàbits adaptatius i desadaptatius. Tabac, alcohol i altres drogues. Exercici físic. Alimentació. Conducta sexual. Conducció.. Personalitat i salut: estils de vida, patrons de conducta. Les variables individuals de risc. Modificació d'hàbits desadaptatius i promoció de conductes saludables en diferents tipus de pacients i circumstàncies.

CLASSES VIRTUALS (ACTIVITATS SUPERVISADES)

Professorat:

Dr. Joan Taberner

Dra. Lydia Giménez Llort

1. Els biaixos del pensament humà

2. El poder de les situacions

3. Psiconeuroimmunologia

4. El Estrès: el dolor.

Metodologia

ACTIVITATS de L'ASSIGNATURA:

Tipus: Dirigides

Processos psicològics, psicosocials i neurobiològics bàsics, en relació a les bases psicosocials de processos intervinents en la salut-enfermetat (Classes magistrals, i pràctiques de laboratori: 52 h)

Tipus: Supervisades

Visualització de material audiovisual i resolució de casos pràctics: "Biaixos del pensament", "Influència social", "Estrès, salut i malaltia: dolor", "Comportament, hàbits i salut", "Psiconeuroimmunologia". (Activitats supervisades : 3 h)

Tipus: Autònomes

Activitats autònomes: Estudi individual de l'alumne, consultes bibliogràfiques o documentals, consulta de campus virtual, consultes al tutor o professor (92.5 hores)

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Pràctiques de laboratori	4	0,16	
Teoria (Processos psicològics, psicosocials y neurobiològics bàsics, en relació a les bases psicosocials de processos intervinents en la salut-malaltia)	48	1,92	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Tipus: Supervisades			
VIRT (Visualització de material audiovisual i resolució de casos pràctics: "Biaixos del pensament", "Influència social", "Estrès, salut i malaltia", "Psiconeuroimmunologia")	3	0,12	
Tipus: Autònomes			
Activitats autònomes: Estudi individual de l'alumne, consultes bibliogràfiques o documentals, consulta de campus virtual, consultes al tutor o professor	92,5	3,7	

Avaluació

Avaluació

REQUISITS PER APROVAR L'ASSIGNATURA

Per aprovar l'assignatura cal haver superat amb una nota mínima de 5 cadascuna de les dues parts en què es divideix: a) matèria de teoria dels temes "0" a 5 i classes virtuals 1 i 2; b) matèria de teoria dels temes 6 a 10 i classes virtuals 3 i 4.

L'alumne tindrà dues oportunitats per superar cadascuna de les dues parts: la primera, en les convocatòries voluntàries d'avaluacions parcials i la segona a l'examen final.

AVALUACIONS PARCIALS

Durant el curs hi haurà dues convocatòries d'avaluacions parcials de l'assignatura. Les dates seran les que fixi l'Equip de coordinació de la Unitat Docent. Aquestes avaluacions, en cas de ser superades, serviran per eliminar matèria de l'examen final. Aquells que hi vulguin participar s'hauran d'inscriure en una llista uns dies abans de l'avaluació. Cada examen donarà lloc a una nota independent. Les preguntes seran d'elecció múltiple. La nota es calcularà després d'aplicar una correcció dels encerts a l'atzar.

La primera convocatòria d'avaluacions parcials constarà de: a) Primer parcial de teoria i les 2 primeres classes virtuals: 30 preguntes sobre continguts dels temes "0" a 5 de teoria i de les classes virtuals 1 i 2.

La segona convocatòria d'avaluació parcial constarà d'un examen de 30 preguntes sobre els temes 5 a 10 i les classes virtuals 3 i 4.

EXAMEN FINAL

Els alumnes que no hagin alliberat tota la matèria de l'assignatura en les avaluacions parcials, hauran de presentar-se a l'examen final que es realitzarà el dia que fixi l'Equip de coordinació de la Unitat Docent. Aquest constarà de dues parts: a) 1r Parcial de teoria i classes virtuals 1-2; b) 2n Parcial de teoria i classes virtuals 3-4.

Cada alumne s'examinarà de la part que no hagi eliminat (aprovat) a les convocatòries d'avaluacions parcials.

NOTA FINAL DE L'ASSIGNATURA

Serà la mitjana entre les notes dels dos examens parcials:

NOTA FINAL = ((nota 1r parcial i classes virtuals 1-2 + nota 2n parcial i classes virtuals 3-4) / 2) + (bonificació de 0,15 punts sobre la nota final per cada exercici de les classes virtuals lliurat) + (bonificació de fins a 0,5 punts per participació a les activitats grupals del seminari especialitzat -SESP-).

Aquesta fórmula només s'aplicarà en el cas que s'hagi aprovat (amb mínim un 5.0 de nota) cadascun dels 2 parcials de l'assignatura.

No avaluats

Els estudiants que **NO realitzin les proves d'avaluació tant teòrica (EXAMENS) com pràctica (SEMINARIS/PRÀCTIQUES)** seran considerats com NO AVALUATS, exhaurint els drets a la matrícula de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Participació de l'alumne en activitats grupals	5 %	0,5	0,02	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10

Prova d'elecció múltiple (activitats dirigides)	85%	1,5	0,06	1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Prova d'elecció múltiple (activitats supervisades)	10 %	0,5	0,02	1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA

BORRELL, F. (1998). *La entrevista clínica*. Barcelona: Doyma.

BRANNON, L. & FEIST, J. (2001). *Psicología de la salud*. Madrid: Paraninfo.

BUCKMAN, R. (1998). *Com donar les males notícies: una guia per a professionals de la salut*. Vic: Eumo

CLÈRIES, X. (2006). *La comunicació. Una competència essencial para los profesionales de la salud*. Barcelona: Masson.

FERNÁNDEZ-TERUEL, A. (2008). *Farmacología de la conducta, De los psicofármacos a las terapias psicológicas*. Bellaterra (Barcelona): Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

FERNÁNDEZ TERUEL, A. (2010). *Psicofarmacología, terapias psicológicas y tratamientos combinados (I). Utilidad comparada en los trastornos mentales*. Barcelona: Ed. UOC.

MOLINUEVO, B. (2011). *La comunicación no verbal en la relación médico-paciente*. Barcelona: Ed. Aresta.

MYERS, D.G. (2000). *Psicología social* (6a. ed.). Santa Fe de Bogotá: McGraw-Hill.

MYERS, D.G. (2005) *Psicología* (7a. ed.). Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana.

SAPOLSKY, R. M. (1995). *¿Por qué las cebras no tienen úlcera?* Madrid: Alianza Editorial.

TOBEÑA, A., (2003). *Anatomía de la agresividad humana (de la violencia al belicismo)*. Barcelona: Debolsillo.

TOBEÑA, A., (2006). *El cervell eròtic rutes neurals d'amor i sexe*. Barcelona: L'esfera dels llibres.